

NOTES SOBRE LA VEGETACIÓ NITRÒFILA PIRINENCA

E. Carrillo

i

J. Vigo

Departament de Botànica
 Facultat de Biologia
 Universitat de Barcelona
 Diagonal 645
 08028 Barcelona

RÉSUMÉ

Les auteurs décrivent deux nouvelles associations nitrophiles propres aux Pyrénées: le Rumici-Chenopodietum boni-henrici, communauté subalpine des reposoirs de troupeaux et d'autres endroits rudéraux semblables, et le Taraxaco (dissecti)-Poetum supinae, colonisant les sols constamment pietinés. Ces deux communautés correspondent au complexe de végétation rudérale que BRAUN-BLANQUET (1948) avait réuni dans le Chenopodieto-Taraxacetum pyrenaici.

BRAUN-BLANQUET en el seu excellent treball sobre la vegetació de l'alta muntanya pirinenca (1948) va descriure una única comunitat nitròfila que anomenà Chenopodieto-Taraxacetum pyrenaici. La nostra opinió és que dintre d'aquest tipus de vegetació subalpina cal distingir almenys dues associacions diferents: els herbassars nitròfils propiament dit, de les vores de cledes i cabanes, i els prats rasos dels indrets també molt nitrificats, però sotmesos, a més, a un trepig constant. Seguint aquest criteri proposem, doncs, de desdoblar l'antic Chenopodieto-Taraxacetum en un Rumici-Chenopodietum, de l'aliança Rumicion alpini, i un Taraxaco-Poetum supinae, de l'ordre Plantaginetalia.

Rumici-Chenopodietum boni-henrici (Br.-Bl. 1948) assoc. nova (= Chenopodieto-Taraxacetum pyrenaici Br.-Bl. 1948 p.p.)

Herbassar que apareix en indrets intensament ruderallitzats, sobre sòls molt nitrificats, com és ara els marges de les cledes i jaces, els entorns de les bordes o cabanes

pastors, etc. És típic de l'estatge subalpi, bé que penetra poc o molt, tant a la part superior del montà com a l'alpi. Hi dominen les herbes vivaces que al ple del seu desenvolupament poden atenyir uns quants pams d'alçada, com és ara Urtica dioica, Rumex alpinus, Lamium album, ... i el mateix Chenopodium bonus-henricus, que en aquests ambients també arriba a fer-se molt alt. L'associació pertany a l'aliança Rumicion alpini, que alguns autors situen dins de l'ordre Convolvuletalia (o Glechometalia) i que nosaltres preferim mantenir dins dels Onopordetalia, ordre del qual posseeix bastantes espècies característiques. Aconitum napellus, planta amant dels sòls rics en nitrats i freqüent, per això, dins les formacions megafòrbiques, hi apareix gairebé sempre, i a cops hi domina totalment.

Els inventaris que publicà BRAUN-BLANQUET del seu Chenopodieto-Taraxacetum són, al nostre parer, força diversos, i molts semblen presos en superfícies poc homogènies, de manera que s'hi barregen elements dels herbassars i dels indrets trepitjats adjacents. Però com que hi predominen les plantes dels Onopordetalia, i com que la intenció evident de l'autor era la de descriure una associació d'aquest ordre, li donem prioritat pel que respecta a la comunitat d'herbes vivaces, tot modificant-ne el nom (d'aplicació clarament dubtosa).

L'associació, de composició florística variable, presenta fàcies molt diverses. A la Taula 1 hom pot distingir-hi almenys tres grups d'inventaris. Els números 4, 5, 6 i 9, provinents dels Pirineus orientals, es diferencien dels altres per la manca de Rumex alpinus i l'abundància de Lamium album. Als números 1, 2, 3 i 8 es dóna una situació inversa: abundància o dominància de Rumex alpinus i manca de Lamium album. Els inventaris 7 i 10 corresponen a localitats relativament baixes i són bastant atípics. El 7 representa una fàcie d'Aconitum napellus i Urtica dioica (a la qual podria atribuir-se també el número 6). El número 10, encara més desviant, és un ortigar amb abundància d'Anthriscus sylvestris. Resulta molt evident, d'altra banda, que amb l'altitud les característiques de les unitats superiors es fan progressivament més rares, fins a esdevenir gairebé nul·les a les zones més elevades (com passa als quatre inventaris primers).

Com a tipus de l'associació escollim l'inventari número 8.

Taraxaco(dissecti)-Poetum supinae assoc. nova (=Chenopodieto-Ta
raxacetum pyrenaici Br.-Bl. 1948 pro min. p.)

Com hem dit al principi, corresponen a aquesta associació els prats nitròfils que s'instal·len als indrets intensament femats i trepitjats de manera continuada. Aquests condicionants exerceixen una forta selecció sobre els vegetals, cosa que explica la pobresa en espècies de la comunitat. Poa supina i Taraxacum gr. dissectum soLEN ser-hi les plantes dominants. Alguna vegada hi pot abundar, però, Poa alpina, situació que es deu presentar als llocs menys alterats i que permet parlar d'una fàcie especial, de la qual ja BRAUN-BLANQUET havia donat notícia. Tot i que aquest autor diu explicitament que no dóna exemples d'aquesta fàcie de Poa alpina, de la taula que publicà, nosaltres n'hem extret un inventari (el número 1) que s'hi pot relacionar. L'inventari 5, més pobre que els altres, representa una fàcie de Trifolium repens.

A part de les plantes esmentades, no són rares a la comunitat les característiques de les unitats superiors, i de vega-des, fins i tot, hi abunden. La resta d'elements correspon sobretot a espècies accidentals, poc importants i força diverses en cada cas concret. Com a inventari tipus de l'associació escollim el número 2 de la Taula 2.

BIBLIOGRAFIA

- BRAUN-BLANQUET, J. 1948 - La végétation alpine des Pyrénées orientales. Comm. SIGMA. 98. Barcelona.
OBERDORFER, E. 1983 - Süddeutsche Pflanzengesellschaften. Teil III. Stuttgart.

TAULA 1

Rumici-Chenopodietum boni-henrici (Br.-Bl. 1948) em.

Companyes

Conopodium majus	+	2.2	+	.	1.1	.	+	.	2.1	.
Poa supina	2.2	+	1.2	2.2	.	+	.	4.4	.	.
Dactylis glomerata	.	.	.	1.2	.	.	1.2	+	2.2	1.2
Poa pratensis	.	.	2.2	2.2	+	+	.	.	+	+
Achillea millefolium	.	+	+	.	+	.	+	+	.	.
Myosotis sylvatica subsp. teresiana	.	.	.	1.3	.	2.2	.	.	1.3	1.1
Taraxacum gr. officinale	1.1	1.1	+	+	.	.
Veronica chamaedrys	.	.	+	.	.	.	+	+	1.3	.
Capsella bursa-pastoris	.	.	.	+	+	.	.	+	.	+
Rumex amplexicaulis	1.1	2.3	+	.
Trifolium repens	.	.	.	1.2	+	.	.	1.2	.	.
Festuca nigrescens	1.2	+	.	.	+
Phleum alpinum	+.2	+	1.2
Rumex crispus	.	.	.	+	+	+
Viola subalpina	.	.	.	1.2	+	.
Poa trivialis	1.2	.	.	.	+
Hypericum maculatum	1.1	.	+.2	.
Alchemilla coriacea	.	1.2	+
Taraxacum dissectum	.	.	.	+	2.2
Draba nemorosa	.	.	.	2.1
Anthriscus sylvestris	3.1
Myosotis arvensis	1.2	.	.	.
Agrostis capillaris	1.1	.	.	.
Satureja vulgaris	1.1	.	.	.
Meum athamanticum	.	1.2
Poa alpina	1.2

Companyes presents a dos inventaris:

Ranunculus bulbosus (4 i 5), Stellaria media (7 i 10), Rubus idaeus (7 i 10), Plantago major (8 i 10), Silene vulgaris (2 i 8).

En un sol inventari:

1 - Nardus stricta.

2 - Trifolium alpinum, Carex ovalis.

3 - Geranium sylvaticum, Trifolium pratense.

4 - Veronica serpyllifolia, Myosotis stricta, Festuca es-kia.

5 - Malva neglecta, Erodium cicutarium.

6 - Carduus carlinoides.

7 - Viola sp., Galium verum.

8 - Sisymbrium austriacum, Digitalis purpurea, Cerastium
fontanum subsp. triviale, Ranunculus nemorosus.

9 - Galanthus nivalis.

10 - Trollius europaeus, Rumex acetosa, Ranunculus acris,
Helleborus viridis subsp. occidentalis, Mercurialis
perennis.

Procedència dels inventaris:

1 - Estanys d'Amitges (Vall d'Espot). CH 31.

4 - Coma de Gombreny (Vall de Ribes). DG 39.

6 - Vora Núria (Vall de Ribes). DG 39.

8 - Pleta del Riu Malo (Vall de Boí). CH 21.

10 - Vall Estremera (Vall de Ribes). DG 28.

2 i 3 - Sota l'Estany de Monastero (Vall d'Espot). CH 31.

5 - Sobre Núria (Vall de Ribes). DG 39? (BRAUN-BLANQUET,
La vég. alp. Pyr. or. T.18, inv.7).

7 - Barranc de la Muntanyeta (Vall de Boí). CH 21.

9 - Gorges del Freser (Vall de Ribes). DG 39.

TAULA 2

Taraxaco (dissecti)-Poetum supinae Carrillo et Vigo

Número de l'inventari	1	2	3	4	5
Altitud (m s.m.)	2210	2110	2100	1870	1840
Exposició	S	.	S-SE	.	SE
Inclinació (°)	10	.	20	.	5
Recobriment (%)	100	100	95	100	100
Superficie estudiada (m ²)	100	50	25	20	15
<u>Característiques territorials</u>					
<u>de l'associació</u>					
Poa supina	2.2	5.2	5.4	4.3	1.2
Taraxacum dissectum	2.3	5.5	3.2	1.1	.
<u>Característiques de l'aliança</u>					
<u>(Polygonion avicularis)</u>					
Veronica serpyllifolia	+.2	2.1	.	.	.
Polygonum aviculare	.	.	.	+	1.2
Gagea fistulosa	3.2
<u>Característiques de l'ordre</u>					
<u>(Plantaginetalia majoris) i de</u>					
<u>la classe (Plantaginetea majoris)</u>					
d Trifolium repens	+	2.2	1.2	2.2	4.3
Rumex crispus	+	1.2	1.1	+	1.1
Plantago major	.	2.1	.	+	+
<u>Companyes</u>					
Chenopodium bonus-henricus	2.3	+	2.2	4.4	4.4
Capsella bursa-pastoris	(+)	.	+	1.1	1.1
Cirsium gr. eriophorum	.	.	+	+	1.2
Ranunculus bulbosus	(+)	+	.	.	+
Poa alpina	3.3	+	.	.	.
Urtica dioica	+.2	.	+.2	.	.
Festuca nigrescens	2.2	+	.	.	.
Cerastium fontanum subsp.					
triviale	.	+	+	.	.
Veronica arvensis	.	.	+	+	.
Poa pratensis	3.2
Stellaria media	.	.	1.2	.	.
Lolium perenne	1.2
Medicago suffruticosa	.	.	.	1.1	.
Carum carvi	1.1
Taraxacum gr. officinale	1.1

Companyes presents en un sol inventari:

- 1 - Conopodium majus
- 2 - Potentilla crantzii, Alchemilla flabellata, Sagina saginoides, Plantago media.
- 3 - Achillea millefolium, Viola subalpina, Aconitum napellus, Draba nemorosa, Geranium pyrenaicum.
- 5 - Carduus nutans.

Procedència dels inventaris:

- 1 - Coma de Noufons (Vall de Ribes). DG 39. (BRAUN-BLANQUET, La végét. alp. Pyr. Or. T.18 inv.5, Chenopodieto-Taraxacetum pyrenaici).
- 2 - Sobre Núria (Vall de Ribes). DG 39.
- 3 - Vora el Jaçal de Pedrisses (Vall de Ribes). DG 39.
- 4 - Barranc de la Muntanyeta (Vall de Boí). CH 21.
- 5 - Sota el Port de la Gelada (Vall de Boí). CH 11